

Oleksandra Vasylchyshyn

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at Department of Security and Law Enforcement
West Ukrainian National University*

FINANCIAL SECURITY OF THE BANKING SYSTEM DURING WAR

Summary

Banking security of the state is a state of the country's banking system that ensures stable lending to the economy, high availability and effective use of credit resources of banking institutions, and independence of banking capital. Therefore, the issue of countering threats to the financial security of the banking system is always relevant. The armed aggression of the Russian Federation has become a new challenge for the banking system of Ukraine. There is a need to analyze and develop new adaptive, optimal, and effective methods to prevent risks. This paper examines the state of the banking system during the war, the quality and influence of foreign capital in Ukrainian banking institutions. The state of banking institutions' activities is satisfactory. The list of challenges and threats to the financial security of the banking system has been identified. Current indicators of the impact of banking institutions' activities on national security have been identified. The peculiarities of ensuring the information security of Ukraine's banking system are considered.

Вступ

Банківська система є одною з головних складових як національної так і світової економічних систем, а її показники, індикатори відображають фінансово-економічний стан країни та впливають на рівень забезпечення національної безпеки держави. Оскільки банківська безпека держави – це такий стан діяльності банківської системи країни, за якого забезпечується: стабільне кредитування реального сектору економіки, висока доступність та ефективне використання кредитних ресурсів банківських установ, незалежність банківського капіталу від учасників-нерезидентів [1], то питання протидії загрозам фінансовій безпеці банківської системи є завжди актуальним й таким, що потребує контроль, моніторинг, аналіз, розроблення нових адаптивних, оптимальних та дієвих методів запобігання виникнення ризиків чи їх усунення.

Такі факти України, за останні роки, як: захоплення російською федерацією територій нашої держави, де функціонували банківські установи та їх реальні й потенційні клієнти (фізичні та юридичні особи); збройна агресія російської федерації, що розпочалася у лютому 2022 року та введення в країні правового режиму воєнного стану; активні бої на сході України; загрози й наслідки вибухів; загрози значного виведення капіталу з країни та загрози значної міграції громадян України, котрі є потенційними клієнтами банківських

установ депозитних, кредитних, розрахункових операцій; вивезення українського бізнесу за межі держави; підлив дамби Каховської гідроелектростанції, що спричинило масштабну екологічну та гуманітарну катастрофу; значні руйнування вітчизняних територій та майна українців є небезпечними викликами не тільки вітчизняній банківській системі, нашій нації, державі, уряду, а й європейським країнам та світовим міжнародним організаціям.

Тому питання аналізу стану банківської системи у період війни, якість та вплив іноземного капіталу в банківських установах України, окреслення низки викликів та загроз фінансовій безпеці, визначення вагомих індикаторів впливу діяльності банківських установ на національну безпеку, розвиток діджиталізації, а звідси й розвиток фінансових технологій, що крім позитивних аспектів спрощення та підвищення якості надання банківських послуг несуть із собою нові виклики, загрози у банківській системі, розглянуто та досліджено нами у таких наступних підрозділах як: особливості функціонування та загрози банківської системи України у період війни; вагомість індикаторів банківської безпеки для забезпечення національної безпеки України у період війни та забезпечення інформаційної безпеки задля стабільності банківської системи України.

Розділ 1. Особливості функціонування та загрози банківської системи України у період війни

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації державні законодавчі та виконавчі установи України й фінансові регулятори вживають активних заходів для підтримки фінансового сектору. Наслідки повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну залишаються в центрі уваги фінансових інституцій. Зокрема у першому півріччі 2023 року кількість згадок про геополітичні ризики зменшується, натомість значна увага приділяється факторам ризику, які вони спричинили, – минулорічне зростання цін, насамперед на енергоресурси, уповільнення економічного розвитку, невизначеність тощо [2].

В цілому більшість банків в Україні мають достатній капітал, а банківська система високий запас можливостей. Про це свідчать результати оцінки стійкості в розрізі банківських установ, оприлюднені Національним банком України, які ми розглянемо нижче.

Отже, лише для п'яти банків, два з яких наприкінці 2024 року мали норматив достатності понад необхідний рівень, встановлено необхідність підвищення нормативу рівня капіталу. Зауважимо, що Національний банк розпочав оцінку стійкості банків і банківської системи в умовах воєнного часу у квітні 2023 року після майже дворічної перерви, спричиненої повномасштабною війною. В межах цього процесу проведено оцінку якості активів (AQR) та показників діяльності і капіталу на трирічному горизонті для 20 найбільших банків з часткою понад 90% у чистих активах сектору [3].

Слід зауважити, що банківські установи адекватно оцінюють показники кредитних ризиків. Коригування їх становили лише близько 1%, а за

підсумками верифікації вартості заставного майна лише 0,5%. Щодо кредитного портфеля деяких банків, то показник також становить 0,5%.

Головною причиною виникнення потреби в капіталі для п'яти банків стала їхня значно нижча за середню для сектору операційна ефективність. Майже всі ці банки мали низьку процентну маржу та високе співвідношення операційних витрат і доходів у звітному періоді, а саме з 1 квітня 2022-го до 1 квітня 2023 року.

Банки, для яких встановлено підвищені необхідні рівні нормативів достатності капіталу, зобов'язані були подати до Національного банку програми реструктуризації або капіталізації. Ключовими заходами в цих програмах була реструктуризація балансів та поліпшення операційної ефективності. Два з п'яти банків, які вже у грудні мали норматив достатності понад необхідний рівень, зобов'язані були утримувати капітал на встановленому для них цільовому рівні, а інші мали забезпечувати рівень достатності капіталу в два етапи: до кінця вересня 2024 року – визначений з урахуванням граничного рівня 0% та до кінця березня 2026 року – визначений з урахуванням граничних значень на нормативному рівні.

На нашу думку, в період війни, банківська система є стійкою, особливо завдячуючи діям Національного банку, що здійснює регулярну оцінку стійкості починаючи з 2018 року.

У третьому кварталі 2025 року відслідковується вагоме зростання обсягів та вартості залучених коштів клієнтів з розрахунком й подальшої такої тенденції [4]. Нагадаємо, що фондування – це залучені ресурси, використувані банком для забезпечення своєї основної діяльності. Джерелами фондування можуть бути кошти на депозитних, розрахункових і поточних рахунках клієнтів, запозичення на українських і міжнародних ринках капіталу, міжбанківські кредити та ін. На сьогоднішній день основну частку залучених коштів у банках формують кошти клієнтів. Більшість респондентів зокрема повідомили про зростання обсягу залучень у третьому кварталі з боку домогосподарств і корпорацій. Обсяги оптового фондування також зростали і у другому кварталі 2025 року. Вартість коштів від населення підтримувала залучення цього фондування, натомість ціна гальмувала залучення від бізнесу.

Позитивною тенденцію щодо безпеки банківської системи стало повідомлення значної частка банків щодо очікувань припливу коштів до кінця 2025 року як з боку населення, так і бізнесу. За оцінками самих банків, середня вартість залучень від населення та бізнесу зросла, а вартість оптових коштів не змінилася. Респонденти не очікують на зміну вартості фондування в цілому до кінця 2025 року, однак окремі великі фінансові установи припускають збільшення вартості залучених коштів населення.

Слід зауважити, що частка фондування в іноземній валюті протягом кварталу зменшилася, і банки очікують продовження цієї тенденції до кінця 2025 року. Аналізуючи фінансові установи також зауважимо про значне зростання строковості залучених коштів, що є досить позитивним моментом й спрогнозуємо збільшення цього показника на наступний рік.

Щодо загального обсягу капіталу, то вагома частка вітчизняних банківських установ має зростання за останній річний період і така тенденція прогнозується на наступний рік. Вагомим складником збільшення обсягу капіталу для підтримання зазначеної тенденції має стати прибутковість [3].

Отже, за період від січня до вересня 2025 діяльність банківської системи і характеризується позитивними показниками. Зокрема, щодо обсягу чистих активів банківської системи, то з початку даного 2025 року показни перебуває в висхідній динаміці й піднявся на 100,2 млрд грн. Саме банківські установи з приватним капіталом забезпечили найвищий темп зростання аж на 50,6 млрд грн, водночас обсяг чистих активів у банківських установах України із державною часткою за червень 2025 року зменшився на 11,2 млрд грн. При цьому, від початку поточного року обсяг Облігацій внутрішньої державно позики (ОВДП) характеризувався волатильністю, а загальний його показник скоротився майже на 9,8 млрд грн. У банківських установах із державною часткою відмічено найбільше скорочення, а саме на 19,2 млрд грн. Зауважимо, що основна частка ОВДП (74,3%) станом на серпень 2025 року зосереджена саме у банках із державною участю (табл. 1).

За цей ж період спостерігається зростання на 10%, що становить 87 млрд грн. обсяг кредитування реального сектору економіки, а найбільший приріст кредитного портфеля юридичних осіб у розмірі 35,6 млрд грн спостерігається у банківських установах із державною часткою, а банківські установи з приватним капіталом показали найвищий темп зростання загального кредитного портфеля.

Щодо кредитного портфеля фізичних осіб, то він збільшився у 1,15 рази. Саме банківські установи з приватним капіталом є лідерами за приростом цього портфеля завдяки тому, що їхній приріст становить 22,9 млрд грн. Також, у і у банківських установах із державною часткою є значна частка кредитного портфеля фізичних осіб й за цей ж період становить 51,5% від загального обсягу депозитного портфеля.

Таблиця 1

**Показники банківської системи України
у розрізі банківських груп, млрд грн**

Група	Чисті активи, млрд грн	ОВДП, млрд грн	Кредитна заборгованість, млрд грн	Кошти клієнтів, млрд грн	Прибуток, млрд грн
Банки з державною часткою	1819,37	649,33	470,54	1505,7	61,31
Банки з приватним капіталом	763,87	111,09	281,21	625,4	12,08
Банки іноземних банківських груп	933,03	113,91	203,87	764,4	19,37
Усього	3516,28	874, 34	955,62	2895,6	92,76

Джерело: сформовано на основі даних [4]

За період з січня по вересень 2025 року депозитний портфель суб'єктів господарювання збільшився на 14,3 млрд грн, це говорить про позитивні тенденції. Саме банківські установи, що становлять частку іноземних банківських груп є лідерами щодо зростання депозитного портфеля стали (17,7 млрд грн), тоді як банківські установи з державною участю за цей ж період жаний показник зменшили на 7 млрд грн депозитів. Звідси слід підсумувати, що депозитний портфель фізичних осіб показує тенденцію плюсової динаміки щодо банківської системи.

Також відзначаються банківські установи з приватним капіталом у загальному прирості, адже за вище згадуваний період цей показник становив 14,4 млрд грн. Водночас, банківські установи з державною участю становили 55,9% від загального обсягу При цьому станом на 01.08.2025 року вітчизняна банківська система показала чистий прибуток у розмірі 92,8 млрд грн. (табл. 2).

Якщо розглядати у розрізі банківських груп, то найбільший обсяг прибутку склали банківські установи з державною часткою цей показник становить 61,3 млрд. грн.

Таблиця 2

**Структура прибутку банків станом на 01.08.2025 року
у розрізі груп, млрд грн**

Група	Операційний прибуток	Резерв	Прибуток до оподаткування	Прибуток після оподаткування
Банки з державною часткою	74,7	-2,2	76,9	61,3
Банки з приватним капіталом	22,3	6,5	15,8	12,1
Банки іноземних банківських груп	26,5	0,6	25,9	19,4
Усього	123,5	4,9	118,6	92,8

Джерело: сформовано на основі даних [4]

У вище зазначений період банківської діяльності у період війни низка банківських установ перевищила нормативні значення пруденційного нагляду Національного банку України, зокрема:

- Л13-1 (норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5 відсотків) – АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк»;
- Н7 (норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 25%): АТ «Індустріалбанк», АТ «РВС Банк»;
- Н1 (регулятивний капітал, не менше 200 млн грн): АТ «БТА Банк», АТ «Мотор-Банк», АТ «Перший Інвестиційний Банк», АТ «РВС Банк» [4].

Проте, до негативних аспектів станом на липень 2025 року слід віднести наявність збиткових банків (табл. 3).

Таблиця 3

Кількість збиткових банків станом на 01.08.2025 року

Група	Кількість банків	Кількість збиткових банків	Доля, %
Банки з державною часткою	7	1	14,29
Банки з приватним капіталом	39	9	23,08
Банки іноземних банківських груп	14	2	14,29
Усього	60	12	20,00

Джерело: сформовано на основі даних [4]

Як видно з таблиці 3 станом на 1 липня 2025 року в Україні здійснювали діяльність як банківські установи 60 банків. Зокрема тенденція до зменшення кількості банківських установ зображена на рис. 1. Загальна кількість структурних підрозділів банківських установ становила 4 931, з яких приватні банківські установи становлять 1,42 тис. (28,8%), банківські установи, що входять до іноземних банки з державною часткою володіють 2,65 тис.

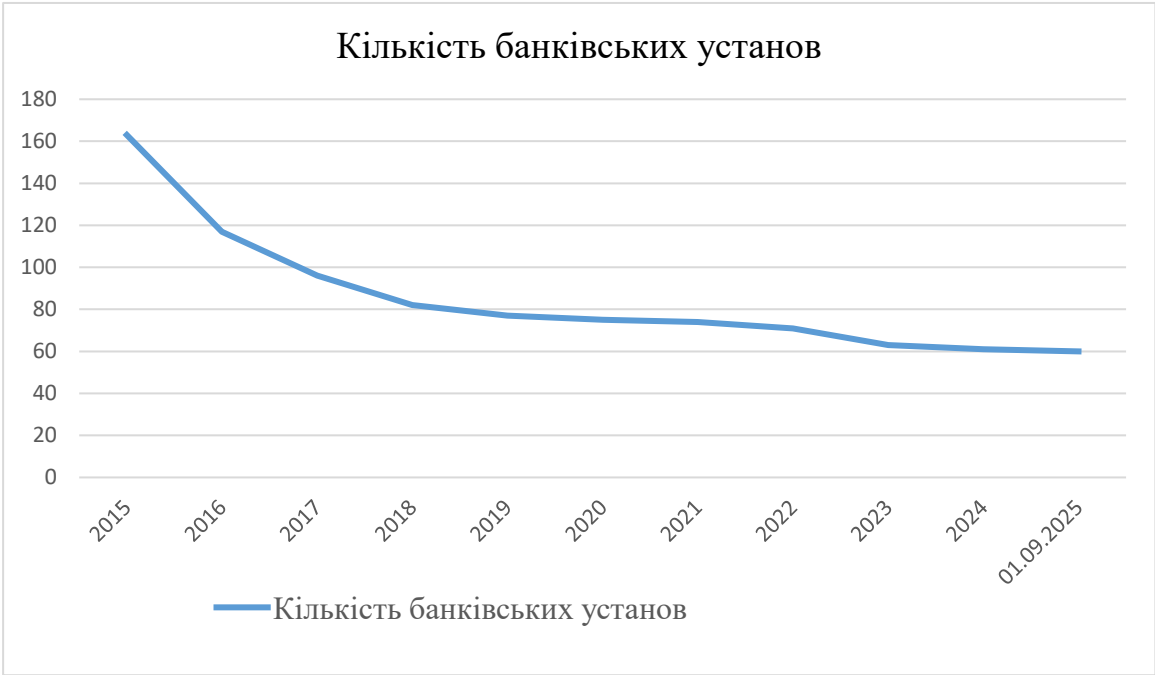

Рис. 1. Динаміка кількості банківських установ в Україні за період з 2015 р. по 01.09.2025 роки

Джерело: [5]

Також слід відмітити, що станом на 01.07.2025 рік загальна кількість електронних платіжних засобів, термін дії яких не закінчився (в обігу) складає 140 212,8 тис. шт. Загальна кількість платіжних засобів за якими протягом червня місяця була здійснена хоч одна видаткова транзакція складає 58 059,8 тис. шт.З початку року обсяг безготівкових та готівкових операцій склав 339 970,7 млн грн, здійснено 495,62 млн транзакцій. Платіжні інструменти міжнародних платіжних систем MasterCard та Visa є найактивніше

використовуваними на ринку. Сукупний обсяг операцій за цими системами становить 99,5%: частка MasterCard складає 50,3%, а Visa – 49,2% [4]. З початку 2025 року частка готівкових операцій фізичних осіб за платіжними засобами становила 85,2% від загального обсягу операцій, здійснених юридичними та фізичними особами. З початку 2025 року фізичні особи здійснили безготівкові операції на суму 2 184,0 млрд грн, що становить 98,5% від загального обсягу операцій фізичних і юридичних осіб.

Станом на кінець 2025 року банківська система України залишається стабільною, демонструючи позитивну динаміку по більшості показників. Попри позитивні тенденції діяльності банківської системи залишаються ключовими питаннями визначення вагомих індикаторів банківської безпеки для забезпечення національної безпеки України у період війни та питання забезпечення інформаційної безпеки задля стабільності банківської системи України, які ми розглянемо у наступних підрозділах.

Розділ 2. Вагомість індикаторів банківської безпеки для забезпечення національної безпеки України у період війни

В економічній літературі не існує комплексної моделі оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи, оскільки не має єдиного підходу до визначення структури понять безпеки банку загалом. Наявні моделі оцінки фінансової безпеки банківської діяльності здебільшого спрямовані на мікроекономічний рівень та, на наш погляд, характеризуються такими недоліками: відсутність системності, низька значущість і прогнозованість показників, високий рівень спорідненості та тотожності тощо [6]. Щодо законодавчої бази розрахунку рівня фінансової безпеки банківської системи, то на сьогоднішній день це питання також потребує аналізу та доопрацювання, оскільки відповіді на питання хто відповідає за визначення рівня фінансової безпеки банківської системи і які вагомі показники слід враховувати при визначенні даного рівня, нажалю, відсутні.

Звісно, Національний банк України згідно законів України «Про Національний банк України», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» контролює і здійснює моніторинг стійкості банківських установ, їх капіталізацію, ліквідність, спроможність протекти, у зв'язку із російською збройною агресією, загрози територіальної цілісності та низки інших загроз, що виникли внаслідок повномасштабної війни, необхідно визначитися із вище згаданими питаннями.

Перш за все, розглянемо хронологію хто на законодавчому рівні запроваджував, здійснював моніторинг та визначав вагомість показників фінансової безпеки банківської системи у системі національної безпеки України.

Перше згадування банківської безпеки та її індикаторів міститься у Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України (Методика) від 02.03.2007 наказ N 60 Міністерства економіки України [7]. У даній Методиці відсутнє визначення банківської безпеки, проте у визначені фінансової безпеки, банківська система згадується як складову стану фінансової безпеки:

«Фінансова безпека – це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання» [7]. А у таблиці 2 «Індикатори та порогові значення індикаторів стану фінансової безпеки України» даної Методики, банківська безпека визначається лише двома індикаторами, а саме:

1) частка іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу (із пороговим значенням не більше 30%);

2) обсяг кредитування банками реального сектору економіки (із пороговим значенням не менше 30% до ВВП).

Дана Методика розрахунку рівня економічної безпеки України втратила чинність у 2013 році із прийняттям Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29.10.2013 наказ № 1277 Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [8].

Слід відмітити, що низка подій яка відбувалася з 2007 року по 2013 рік як у політичній сфері, так і у економічній, а саме: глобальна фінансова криза, яка суттєво вплинула на українську економіку та стало причиною вітчизняної банківської кризи 2008 року; економіка мала високий рівень доларизації, що певною мірою захищало від впливу кризи, але водночас створювало інші проблеми тощо. Тобто, фінансово-економічна криза 2008–2009 років в Україні фіксувалась очевидною восени 2008 року після погіршення ряду економічних показників та повідомлень про фінансові проблеми ряду провідних комерційних банків країни. Тому, до формування нового нормативного документу, що визначає рівень економічної безпеки, враховуючи банківську безпеку як складову фінансової безпеки, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України підійшли вагомніше.

Зокрема, у даному нормативному акті вже визначено банківську безпеку як складову фінансової безпеки у взаємозв'язку із п'ятьма іншими, а саме: безпеки небанківського фінансового сектору, боргова безпеки, бюджетна безпеки, грошово-кредитна безпеки, валютна безпеки. При цьому, у даній Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України вже прописано визначення банківської безпеки, а саме: «...це рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування» [8]. При цьому фінансова безпека визначається як «...стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни» [8].

Цікавою позицією є перелік індикаторів банківської безпеки, який зріс до семи, а саме:

1) частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України (визначається у відсотках, як

прострочена заборгованість за кредитами, млн. гривень / кредити надані, млн. гривень x 100);

2) співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті (визначається у відсотках, як кредити, надані резидентам, млн. гривень / депозити, залучені депозитними корпораціями від резидентів, млн. гривень x 100);

3) частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків (визначається у відсотках);

4) співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів (визначається у кількості, як кредити, надані резидентам строком від 1 до 5 років, млн. гривень + кредити, надані резидентам строком понад 5 років, млн. гривень) / (депозити, залучені від резидентів строком від 1 до 5 років, млн. гривень + депозити, залучені від резидентів строком понад 5 років, млн. гривень);

5) рентабельність активів (визначається у відсотках);

6) співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань (визначається у відсотках);

7) частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи (визначається у відсотках, як обсяг активів п'яти найбільших банків за розмірами активів, млн. гривень / активи банків, усього, млн. гривень) [8].

Дана Методика розрахунку рівня економічної безпеки України діяла паралельно із прийняттям у 2021 році Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Стратегія) й втратила чинність лише 11 серпня 2025 року.

Відповідно до Розділу 2 «Оцінка стану економічної безпеки: виклики та загрози» даної Стратегії «...стан розвитку економіки України протягом останніх десяти років не давав змоги забезпечувати національні економічні інтереси. Протягом 2010–2019 років стан економічної безпеки оцінювався як незадовільний із погіршенням показників практично за всіма складовими до небезпечного рівня у 2012 році та 2014–2015 роках. За розрахунками Міністерства економіки України, здійсненими відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277, середнє значення рівня економічної безпеки за цей період становило 40 відсотків – зона рівня незадовільного стану (за результатами перерахунку рівня економічної безпеки України за основними складовими економічного характеру). У 2019 році рівень економічної безпеки України становив 43 відсотки, а за підсумками першого півріччя 2020 року – 41 відсоток» [9]. Це свідчить про необхідність окреслення нових загроз як в економіці так і у банківській системі зокрема та пошуку нових вагомих індикаторів, визначення яких допоможе окреслити напрямки вирішення вие згадуваної ситуації.

Серед основних викликів та загроз у сфері фінансової безпеки окрім низького рівня бюджетної дисципліни, значного обсягу дефіциту державного бюджету, недостатнього рівня фінансової інклюзії, невирішені питання щодо активів та фінансових зобов'язань на тимчасово окупованих територіях України, високий рівня тінізації економіки, втрата доходів бюджету внаслідок

поширених явищ «сірого» імпорту та контрабанди, схем ухилення від оподаткування, розмивання бази оподаткування шляхом використання «низькоподаткових» юрисдикцій, непослідовності правового регулювання відносин у податковій сфері, поширення явищ легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, низького рівня ліквідності фондового ринку, захисту прав інвесторів поряд із недостатньою спроможністю регулятора протидіяти зловживанням на ринку у Стратегії виділено:

- 1) недостатній розвиток довгострокового кредитування;
- 2) значна частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків, у тому числі державного сектору.

І вже у Додатку до Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року у таблиці індикаторів економічної безпеки, у переліку лише шести індикаторів фінансової безпеки (для порівняння у Методиці розрахунку рівня економічної безпеки їх визначено було тридцять два) щодо банківської системи вагомими визначено лише два: недостатній розвиток довгострокового кредитування та значна частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків, у тому числі державного сектору.

Згідно пункту 24 Стратегії економічної безпеки до 2025 року «за результатами виконання заходів за визначеними напрямками Кабінет Міністрів України за участю відповідних виконавців щороку готує, схвалює і направляє до Ради національної безпеки і оборони України звіт про виконання Стратегії (не пізніше 1 травня року, що настає за звітним, починаючи з 2022 року), який містить:

- 1) інформацію про результати виконання заходів за визначеними напрямками і завданнями державної політики;
- 2) результати щорічної оцінки стану економічної безпеки, яка проводиться на основі відповідної науково обґрунтованої методики з урахуванням даних постійного моніторингу економічної стійкості та прогресу у досягненні цільових орієнтирів за індикаторами основних складових економічної безпеки;
- 3) рекомендації щодо здійснення необхідних завдань і заходів у сфері забезпечення економічної безпеки у відповідь на існуючі та виявлені нові виклики і загрози (у разі потреби)» [9].

Слід зауважити, що за методикою даної Стратегії на офіційних сайтах законодавчої та виконавчої влади починаючи з 2021 року формування інформації рівня індикаторів як економічної безпеки так і зазначених вище індикаторів фінансової безпеки відсутнє. Проте, за діяльністю банківських установ здійснює нагляд Національний банк України, тому індикатори фінансової безпеки, що стосуються банківської системи, а саме: недостатній розвиток довгострокового кредитування та значна частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків, у тому числі державного сектору можна дослідити сайті центрального банку України.

Отже, частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі станом на 01 січня 2025 року скоротилася до 30,3% або на 7,1 відсоткових пункту порівняно з показником станом на 01 січня 2024 року. Обсяг NPL за 2024 рік скоротився на 29,1 млрд грн до 393,2 млрд грн. Тенденція його поступового

зменшення триває з початку 2023 року, що є позитивною тенденцією, оскільки основні чинники скорочення NPL є подальше нарощення банками обсягів гривневих кредитів високої якості з огляду на поступове відновлення попиту на кредити та поліпшення умов кредитування, зокрема зниження кредитних ставок до рівня, який був наприкінці 2019 року. При цьому обсяг валових кредитів у банківській системі за 2024 рік зріс на 167,5 млрд грн або на 14,8%.

Також до основних чинників позитивної тенденції щодо індикатора економічної безпеки, а саме частки непрацюючих кредитів слід відмітити, що у роздрібному кредитному портфелі за цей період значення даного індикатора знизилася на 8 в. п. до 15,5%. Водночас дещо поліпшилася якість врегулювання й корпоративних боргів – частка NPL в кредитах бізнесу скоротилася на 5,2 в. п. до 39% [10].

В цілому, скорочення частки непрацюючих кредитів зафіксовано в усіх групах банків: у приватних українських банках – до 12,6%; у банках з іноземним капіталом – до 10,9%; у державних – до 43%.

Без урахування боргів колишніх власників АТ КБ «ПриватБанк» та старих боргів часів до оздоровлення банківської системи під час кризи 2015–2017 років частка непрацюючих кредитів станом на 01 січня 2025 року становила 24,8% в державних банках та 18,6% – загалом у банківській системі (рівень нижче 20% уперше з жовтня 2022 року) [10].

Як зауважує Національний банк України «якість працюючого портфеля залишається високою: показники міграції гривневих кредитів населення та бізнесу до непрацюючих зіставні з показниками довоєнного рівня. Аналіз фінансового стану корпоративних боржників свідчить, що в портфелях банків переважають кредити хороших клієнтів. Водночас про перекредитованість не йдеться: бізнес зберігає помірне боргове навантаження на близькому до довоєнних показників рівні, а співвідношення роздрібних позик банків і небанківських фінансових установ до річних доходів населення становить лише 10%» [10].

Щодо підвищення рівня довгострокового кредитування, то зауважимо, що у 2024 році довгострокове кредитування в Україні значно розвивалося завдяки програмі «єОселя» та відновленню банківського сектору. Програма пільгового житлового кредитування показала зростання: видано кредитів на суму понад (14,6) млрд грн, що на (65%) більше, ніж у 2023 році. Банківський сектор демонстрував позитивну динаміку: загальний обсяг кредитів зріс на (14,8%), а частка непрацюючих кредитів скоротилася до (30,3%). Загалом за минулий рік участь в «єОселі» взяли такі категорії: військовослужбовці та правоохоронці – 49% (4 165 осіб); українці, що не мають власного житла – 27% (2 310 осіб); медики – 8% (653 особи); педагоги – 7% (619 осіб); ветерани – 4% (301 особа); внутрішньо-переміщені особи – 3% (268 осіб); науковці – 2% (199 осіб) [11].

Враховуючи, що на території України ведеться повномасштабна війна дані індикатори банківської системи, що входять згідно Стратегії у складові фінансової безпеки є позитивними проте недостатніми для нормального економічного зростання в країні.

Якщо операційними результатами виконання Стратегії є: «запровадження прозорої системи постійного моніторингу економічної стійкості на основі індикаторів економічної безпеки, наведених у додатку до Стратегії, запровадження на основі нової науково обґрунтованої методики щорічної оцінки стану економічної безпеки та використання її результатів для формування основних напрямів і заходів економічної політики, що враховуватимуться у процесі стратегічного і бюджетного планування та підвищення ефективності реалізації заходів у сфері забезпечення економічної безпеки і політичної відповідальності за їх результати» [9], то на нашу думку до індикаторів економічної безпеки слід повернути індикатор часки іноземного капіталу в банківських установах та визначити його порогові значення. Зокрема у наукових працях [1 с. 92–105; 12; 13] нами досліджувалось необхідність моніторингу даного індикатора у банківській системі та зазначено важливість його для забезпечення національної безпеки України.

Також враховуючи розвиток диджиталізації у банківській сфері та негативні супровідні наслідки кібератак на вітчизняну банківську систему необхідно у пропозиціях підвищення ефективності реалізації заходів у сфері забезпечення економічної безпеки і політичної відповідальності за їх результати, згідно Стратегії, виокремити індикатор протидії кібератакам та індикатор протидії шахрайським злочинам у банківській системі, що на сьогоднішній день є значними загрозами банківській системі України.

Розділ 3. Питання забезпечення інформаційної безпеки зادля стабільності банківської системи України

Інформаційні загрози, на наш погляд, у сучасних економічних відносинах є вагомим чинником, що перешкоджає вирішенню низки необхідних завдань щодо забезпечення фінансової безпеки банківської системи зокрема та відновлення територіальної цілісності й припинення війни в цілому. Так, у контексті проблеми зазначимо, що збережена і оброблювана в банківських системах інформація становить реальні гроші. На підставі інформації в мережі інтернет можуть проводитися виплати, відкриватися кредити, переводитися значні суми. Цілком зрозуміло, що незаконне маніпулювання такою інформацією може призвести до серйозних збитків банківських установ зокрема та збою діяльності банківської системи в цілому. Ця особливість різко розширює коло злочинців, що роблять замах саме на банки (на відміну від, наприклад, промислових компаній, внутрішня інформація яких мало кому цікава) [1 с. 34].

Отже, розглянемо стан інформаційної безпеки банківської системи визначимо особливості загроз та шляхи їх попередження й усунення.

В Україні банківські установи задля забезпечення інформаційної безпеки та захисту своїх клієнтів регулюються низкою законодавчих актів, а саме: законом України «Про банки і банківську діяльність» [14], законом України «Про інформацію» [15], законом України «Про захист прав споживачів» [16], а також постанови Національного банку України. Регулятор встановлює правила та контролює дотримання законодавства щодо банківської діяльності, що включає

вимоги до інформаційної безпеки сприяючи стабільності банківської системи в цілому, що є критично важливим для економіки країни. Також Національний банк України має повноваження на захист прав споживачів фінансових послуг і регулює поведінку банків та небанківських фінансових установ щодо їхніх клієнтів. Управління захисту прав споживачів фінансових послуг є спеціальний підрозділ який розглядає та вирішує ці питання.

Забезпечення інформаційної безпеки для стабільності банківської системи України передбачає комплекс заходів, що включають захист інформації від загроз, мінімізацію ризиків та забезпечення безперервності бізнес-процесів. Ключову роль у цьому відіграє Національний банк України, який здійснює нагляд і регулювання банків, а також встановлює вимоги щодо інформаційної безпеки. Банки, у свою чергу, повинні мати внутрішні політики та механізми захисту для забезпечення фінансової стабільності та запобігання кіберзагрозам.

В умовах воєнної агресії банківська система держави, на яку спрямована дана агресія особливу увагу повинна спрямовувати на забезпечення безпеки від кіберзагроз для банків та їхніх клієнтів акцентуючи на таких аспектах, як:

- ✓ адаптивність банківського сектора до новітніх кіберзагроз;
- ✓ посилення відповідальності банків, у тому числі й фінансової, перед регулятором;
- ✓ віддалена робота банківських фахівців, що породжує зростання ризиків людського фактору;
- ✓ швидке оновлення шкідливого програмного забезпечення.

Варто врахувати, що жодна банківська установа в банківському секторі України не зацікавлена в поширенні інформації про кібератаку, якої вона зазнала. Причиною такої закритості є насамперед загроза підвищення репутаційних ризиків, оскільки така інформація, навіть у разі відбиття кібератаки, може призвести до відтоку клієнтів, які будуть забирати депозити, знижуючи ліквідність банку. Ще одним фактором небажання банків поширювати подібну інформацію є те, що така інформація приверне увагу інших зловмисників, які, маючи досвід і необхідні інструменти, можуть пройти через встановлені патчі і знову здійснити успішну кібератаку на інфраструктуру банку.

Запобігання загрозам, не тільки явним, але й потенційним є основою функціонування національної безпеки банківської системи та завданням регулятора банківської системи. Враховуючи сучасні тенденції, Національний банк України сформував окремий інструмент для збору та обміну інформацією про інциденти інформаційної безпеки – MISP-NBU Центру кіберзахисту відповідно до Положенням про організацію кібербезпеки в банківській системі України [17] та внесення змін до Положення про критичну інфраструктуру фінансового сектору [18]. Слід сказати, що це спеціалізований веб-сайт Національного банку, який побудований на базі відкритої платформи MISP та призначений для організації доступу банків до системи збору, обробки, зберігання та обміну інформацією загального організаційно-технічного характеру в режимі реального часу з урахуванням вимог конфіденційності.

Зауважимо, що таким чином, банківський сектор та регулятор знають про всі інциденти інформаційної безпеки.

Регулятор ретельно підійшов до питання формування ефективної системи кібербезпеки. Так, разом із прийняттям Закону України «Про критичну інфраструктуру» [19], було затверджено вище згадане Положення про організацію кібербезпеки в банківській системі України, в якому, серед іншого, описані чіткі вимоги до внутрішньої системи кібербезпеки українських банків, а саме:

- 1) закріплено основні принципи організації кібербезпеки в банківській системі України;
- 2) висвітлено принципи організації обміну інформацією між банками та регулятором;
- 3) визначено заходи щодо забезпечення кіберзахисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури банків;
- 4) окреслено вимоги до проведення незалежного аудиту інформаційної безпеки в банківській системі України та ін. [17].

Варто також зазначити, що регулятор чітко визначив покарання банку за неналежний рівень кіберзахисту. Згідно із чинним Положенням про застосування Національним банком України заходів впливу, кіберризики прирівнюються до ризиків фінансового моніторингу, а штраф за порушення відповідних вимог законодавства становитиме 0,01 відсотка від суми зареєстрованого статутного капіталу банку. Таким чином, збитки банків через порушення вимог безпеки критичної інфраструктури та реалізацію кіберзагроз проти конкретного банку через відповідні недоліки його кіберстійкості можуть проявлятися у втраті значних обсягів фінансових ресурсів, що негативно впливає на банківську діяльність, особливо з огляду на зниження економічної активності банків в умовах проведення військових дій на території України. Банки зобов'язані детально відстежувати потенційні загрози та ризики.

Нагадаємо, що кібератаки на банки – це спроби злому, виведення з ладу або пошкодження комп'ютерних систем, мереж і даних банків зловмисниками з метою крадіжки інформації або фінансового шахрайства. Ці атаки можуть призвести до перебоїв у роботі банківських послуг, крадіжки грошей і конфіденційних даних клієнтів. Наприклад, у лютому 2022 року в Україні була здійснена наймасштабніша в історії країни кібератака, яка порушила роботу низки державних банків, а також урядових та військових сайтів.

Позитивним моментом у протидії кібербезпеки вважаємо розробки українських інженерів GlobalLogic, що зменшують ризики банків та захищають кошти громадян. Зокрема фінансові установи використовують ряд дієвих технологій. Перш за все, криптографію, що підвищує конфіденційність транзакцій. Наприклад, криптографію використовують для захисту передачі даних між клієнтом та банком та у мобільних платежах [20].

До того ж штучний інтелект та машинне навчання використовують для прогнозування кібератак. Машинне навчання аналізує минулі атаки на систему, їхні моделі та тенденції, і може використати ці дані для запобігання майбутнім спробам зламу.

Так, якщо згрупувати найбільш типові кібератаки на банківський сектор, то можна виділити наступні об'єкти атак:

- 1) конфіденційна або банківська таємниця;
- 2) банківська інфраструктура;
- 3) кошти клієнтів та банків;
- 4) сайти банків та регуляторів.

У 2023 році кількість атак на банки та фінансові компанії в Україні значно зросла порівняно з 2022 роком. Атаки спрямовані на викрадення платіжних даних, фішинг та виведення коштів через складні схеми [21]. Сучасна повномасштабна війна триває не лише на полі бою, а й у кіберпросторі, зокрема спостерігається збільшення проявів кібершахрайства та кіберзлочинності.

Національний банк України разом з Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України у 2024 року провів Всеукраїнську інформаційну кампанію з платіжної безпеки #КібербезпекаФінансів. Метою даного заходу було поліпшити обізнаність громадян про платіжну безпеку та сформувати навички із захисту фінансових даних у віртуальному просторі. Національний банк спільно з партнерами роз'яснював споживачам фінансових послуг базові елементи кібербезпеки щодо низки проблемних питань. В межах даної кампанії Національний банк запустив спеціальну вебсторінку (лендинг) «Кібербезпека фінансів» із детальною інформацією про кампанію та правила поведінки у віртуальному просторі.

Наприкінці 2024 року Національний банк за підтримки Проєкту USAID «Інвестиції для стійкості бізнесу» провів перше загальнонаціональне репрезентативне опитування населення України щодо правил платіжної безпеки та протидії шахраям. Його метою було визначення рівня знань українців у сфері платіжної безпеки та виявлення прогалин у цьому питанні. Результати дослідження Національний банк використовує для розроблення освітніх продуктів для різних вікових категорій та підвищення ефективності інформаційних кампаній з протидії платіжному та кібершахрайству (зауважимо, що вони не публікуються з метою уникнення ймовірності використання шахраями). Зазначимо, що кібершахрайство – це злочини, що скоюються за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів та інтернету з метою незаконного отримання прибутку шляхом введення, виправлення або знищення даних, а також маніпуляцій з рахунками та персональною інформацією. Поширеними методами є фішинг (вимагання даних за допомогою підроблених сайтів), вішинг (шахрайство телефоном) та смішинг (використання SMS-повідомлень).

Найпопулярнішим методом шахрайства з платіжними картками в Україні, як і у світі, традиційно залишається соціальна інженерія. Водночас значна кількість кібершахрайства минулого року була пов'язана з фішингом. Нагадаємо, що фішинг – це вид шахрайства, коли зловмисники намагаються обманом отримати конфіденційну інформацію користувачів, таку як логіни, паролі, дані банківських карток або іншу особисту інформацію. Шахраї часто видають себе за надійні організації (наприклад, банки, компанії) або знайомих осіб, використовуючи фальшиві електронні листи, SMS-повідомлення, веб-

сайти або телефонні дзвінки (вішинг). Застосовуючи фішингові ресурси (стилізовані під урядові портали та інформаційні ресурси українських банків і платіжних сервісів) та ошукуючи громадян, зловмисники намагалися отримати доступ до їхніх персональних даних, інформації про їхні платіжні інструменти, фінансові номери телефонів та кошти на рахунках.

Тому поліпшення знань та навичок громадян у цій сфері дасть їм можливість обачніше користуватися безготівковими розрахунками та уберегтися від шахрайських схем і пасток у віртуальному просторі. Адже майже чверть користувачів фінансових послуг (26%) стикалася зі спробами платіжного шахрайства, зокрема 3% з них втратили гроші. Зрозуміло, що більш активні споживачі, які частіше користуються інтернетом, інтернет-банкінгом, купують онлайн, частіше потрапляють і в поле зору шахраїв. Тому кожному, навіть досвідченим користувачам, варто удосконалювати свої знання з кібербезпеки. Зокрема, обов'язково підвищувати особисту кіберобізнаність щодо правил убезпечення облікових записів, поміркованого користування громадським Wi-Fi, аналізу незнайомих ресурсів для здійснення покупок.

Підсумовуючи вищезазначене, виокремимо низку обов'язкових заходів для мінімізації чи уникнення кібератак та кіберзагроз українському банківському сектору в умовах воєнної агресії, а саме: своєчасне оновлення версій програмного забезпечення до актуальних, що дозволить якнайшвидше закрити виявлені вразливості програмного забезпечення та кібербезпеки; проведення тестування на проникнення, що дозволить виявити проблеми взаємодії програмних систем банків, вузькі місця та забезпечить високу ефективність реагування на неочікувані кібератаки.

Слід зауважити, що з боку комерційних банків існує також загроза участі останніх у кримінальних схемах відмивання грошей. Ці схеми, нажаль, постійно вдосконалюються, що потребує напрацювання відповідних механізмів державного регулювання. Діяльність банків у системі протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, може стикатися з рядом проблем, серед яких слід виділити: недостатнє ідентифікування клієнтів; неефективність фінансового моніторингу; брак автоматизації; недостатній рівень кваліфікації персоналу; порушення внутрішніх політик та процедур; недостатня співпраця з органами регулювання; ігнорування нових технологій та методів; низький рівень антикорупційної культури. Протидією цьому явищу та усуненням в Україні займається Державна служба фінансового моніторингу (Држфінмоніторинг) разом із правоохоронними органами. Зокрема, Національний банк також здійснює фінансовий моніторинг, щоб запобігти використанню банківської системи України для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і є одним з органів державного фінансового моніторингу України. у свою чергу Држфінмоніторинг згідно з повноваженнями на постійній основі здійснює збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення.

В Україні цей процес регулюється Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [22]. Згідно із даним законом, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, до яких належать і банки подають до Держфінмоніторингу інформацію про порогові та підозрілі фінансові операції. Зокрема, Держфінмоніторингом отримано та оброблено 59 587 367 повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких протягом 2024 року – 1 754 604 повідомлення, з них взято на облік – 1 750 940 повідомлень. Слід відмітити, що у 2024 році кількість взятих на облік Держфінмоніторингом повідомлень про фінансові операції збільшилась на 22,5% у порівнянні з 2023 роком. Протягом 2024 року від банків Держфінмоніторингом взято на облік 99,2% від загальної кількості повідомлень про фінансові операції, що підлягали фінансовому моніторингу [23].

Особливості фінансового моніторингу в банку полягає у тому, що: банк повинен систематично збирати та оцінювати інформацію про клієнтів, включаючи їхню фінансову діяльність, джерела доходів, та інші важливі аспекти; ідентифікація та верифікація клієнтів: Банк повинен вживати заходів для однозначної ідентифікації своїх клієнтів, а також періодично перевіряти та оновлювати їхні дані. Також банк проводить аналіз фінансових транзакцій клієнтів для виявлення надмірно ризикованих операцій та ознак легалізації доходів та зобов'язаний надавати звіти та інформацію відповідним державним органам та службам фінансового моніторингу.

Для покращення діяльності банків у системі протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на нашу думку, необхідно посилити систему ідентифікації та верифікації клієнтів, сприяти розвитку та впровадженню новітніх технологій, підвищувати кваліфікацію персоналу, удосконалювати внутрішній контроль, збільшувати співпрацю з органами влади, розробляти та впроваджувати нові законодавчі ініціативи, взаємодіяти із міжнародними партнерами, посилювати етичні стандарти. Ці заходи можуть сприяти покращенню ефективності банків у протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та зміцненню фінансової системи в цілому.

Отже, забезпечення інформаційної безпеки задля стабільності банківської системи України здійснюється безпосередньо банківськими інституціями у відповідності до низки законодавчих актів як Національного банку України, так Верховної Ради України. Банки на постійній основі вдосконалюють безпеку своїх послуг проводячи роз'яснювальну роботу серед споживачів та залучаючи передові системи безпеки фінансових технологій, обмінюються досвідом захисту та боротьби із кібератаками та кібершахрайствами задля стабільного функціонування усієї банківської системи в Україні.

Висновки

Досліджуючи фінансову безпеку банківської системи України ми зауважили, що низка останніх подій в Україні таких як захоплення російської федерацією

територій нашої держави, повномасштабна збройна агресія російської федерації 2022 року, введення в країні правового режиму воєнного стану, загрози значного виведення капіталу з країни, значні руйнування вітчизняних територій та майна українців є новітніми небезпечними викликами як для держави, так і для забезпечення фінансової безпеки банківської системи. Розділивши на три складові досліджуваного нами вище зазначеної проблематики, ми окреслили такі висновки.

Перш за все, досліджуючи особливості функціонування та загрози банківської системи України у період війни, з'ясували, що більшість банків в Україні мають достатній капітал, а банківська система високий запас можливостей. Станом на кінець 2025 року банківська система України залишається стабільною, демонструючи позитивну динаміку зростання активів, кредитування та депозитів. Спостерігається зниження частки непрацюючих кредитів, а прибутковість банків досягла рекордних показників. Ключовими трендами є обережне, але зростаюче кредитування (особливо для мікро- та середнього бізнесу), а також орієнтація вкладників на короткострокові депозити та диверсифіковані інструменти.

Визначаючи вагомість індикаторів банківської безпеки для забезпечення національної безпеки України у період війни ми, враховуючи, що на території України ведеться повномасштабна війна вважаємо, що дані індикатори банківської системи, що входять до Стратегії економічної безпеки до 2025 року (чинна) у розрізі складові фінансової безпеки є позитивними проте недостатніми для забезпечення національної безпеки держави. Тому, вважаємо, до індикаторів економічної безпеки слід повернути індикатор часки іноземного капіталу в банківських установах та визначити його порогові значення.

Щодо питання забезпечення інформаційної безпеки задля стабільності банківської системи України, то в умовах воєнної агресії російської федерації вітчизняна банківська система, на яку також спрямована дана агресія, особливу увагу повинна спрямовувати на забезпечення безпеки від кіберзагроз для банків та їхніх клієнтів акцентуючи на таких аспектах, як: адаптивність банківського сектора до новітніх кіберзагроз; посилення відповідальності банків, у тому числі й фінансової, перед регулятором; віддалена робота банківських фахівців, що породжує зростання ризиків людського фактору; швидке оновлення шкідливого програмного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Васильчишин О.Б. Фінансова безпека банківської системи України: філософські детермінанти: моногр. Тернопіль: THEU, 2017. 358 с.
2. Банківська система України має достатній запас міцності – результати оцінки стійкості в розрізі банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivska-sistema-ukrayini-maye-dostatniy-zapas-mitsnosti--rezultati-otsinki-stiykosti-v-rozrizi-bankiv>.
3. Банки очікують на приплив залучених коштів та прогнозують незмінність їх вартості – результати Опитування про банківське фондування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-ochikuyut-na-pripliv-zaluchenih-koshtiv-ta-prognozuyut-nezminnist-yih-vartosti--rezultati-opituvannya-pro-bankivske-fonduvannya>.

4. Основні показники банківської системи України станом на 01.08.2025 рік. URL: <https://aub.org.ua/104/bankivski-novyny/30289-osnovni-pokaznyky-bankivskoi-systemy-ukrainy-stanom-na-01082025-rik>.
5. Кількість банків в Україні (2008-2025). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
6. Васильчишин О. Б. Аналіз наявних моделей оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи і напрями їх удосконалення. *Регіональна економіка*. 2016. № 2. С. 156–164.
7. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економіки України 02.03.2007 N 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07#Text>
8. Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 № 1277 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
9. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року. Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
10. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2024 рік скоротилася до 30%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2024-rik-skorotilasya-do-30>
11. У 2024 році обсяг виданих кредитів за програмою «Оселя зріс на 65% до 14,6 млрд. грн. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/210d0b6a-c21a-4383-a6f5-2d487a982062?lang=uk-UA&title=U2024-RotsiObsiagVidanikhKreditivZa ProgramoiuoseliaZrisNa65-Do14-6-MlrdGrn>
12. Васильчишин О. Б. Ліквідність та фінансова стійкість як основні індикатори фінансової безпеки банківської системи України. Економічний аналіз. 2016. Т. 24, № 2. С. 7–14.
13. Васильчишин О. Б. Вплив банків з іноземним капіталом на фінансову безпеку банківської системи України. *Наука молода*. 2016. № 25. С. 29-40.
14. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
15. Про інформацію. Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
16. Про захист прав споживачів. Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
17. Положення про організацію кіберзахисту в банківській системі України. Постанова Правління Національного банку України від 12 серпня 2022 року № 178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0178500-22#Text>
18. Положення про критичну інфраструктуру фінансового сектору. Постанова Правління Національного банку України від 27 червня 2025 року № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0069500-25#n10>
19. Про критичну інфраструктуру. Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1882-20/conv#n3>.
20. Як банки захищають кошти від кіберзагроз. URL: <https://eba.com.ua/yak-banku-zahyshhayut-koshty-vid-kiberzagroz/>
21. Кібервиміри збройного конфлікту в Україні Квартальний аналітичний звіт за січень-березень 2023 року. URL: <https://cyberconflicts.cyberpeaceinstitute.org/report/2023-q1#reports>
22. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
23. Звіт державної служби фінансового моніторингу України за 2024 рік. URL: <https://fii.gov.ua/assets/userfiles/0350/2025/REPORT2024.pdf>

References:

1. Vasylchyshyn O.B. (2017). Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy: filosofski determinant [Financial security of the banking system of Ukraine: philosophical determinants]. Ternopil: TNEU, 358 p. (in Ukrainian)
2. Bankivska systema Ukrainy maie dostatnii zapas mitsnosti – rezultaty otsinky stiikosti v rozrizi bankiv [The banking system of Ukraine has sufficient reserves of liquidity – results of a survey of banks.]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivska-sistema-ukrayini-maye-dostatniy-zapas-mitsnosti--rezultati-otsinki-stiikosti-v-rozrizi-bankiv>.
3. Banky ochikuiut na pryplyv zaluchenykh koshtiv ta prohnozuiut nezminnost yikh vartosti – rezultaty Opytuvannia pro bankivske fonduvannia [Banks expect an inflow of borrowed funds and predict their value will remain unchanged – results of a survey on bank funding]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-ochikuyut-na-pripliv-zaluchenih-koshtiv-ta-prognozuyut-nezminnost-yih-vartosti--rezultati-opituvannya-pro-bankivske-fonduvannya>.
4. Osnovni pokaznyky bankivskoi systemy Ukrainy stanom na 01.08.2025 rik [Key indicators of the banking system of Ukraine as of 01.08.2025]. Available at: <https://aub.org.ua/104/bankivskinovyny/30289-osnovni-pokaznyky-bankivskoi-systemy-ukrainy-standom-na-01082025-rik>.
5. Kilkist bankiv v Ukraini (2008-2025) [Number of banks in Ukraine (2008-2025)]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
6. Vasylchyshyn O. B. (2016) Analiz naiavnykh modelei otsinky finansovoi bezpeky bankiv i bankivskoi systemy i napriamy yikh udoskonalennia [Analysis of existing models for assessing the financial security of banks and the banking system and directions for their improvement]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 156–164.
7. Metodyka rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine]. Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy 02.03.2007 N 60. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07#Text>
8. Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine]. Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy 29.10.2013 № 1277. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
9. Stratehiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku [Ukraine's Economic Security Strategy for the Period until 2025]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku № 347/2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
10. Chastka nepratsiuiuchykh kredytiv u bankakh za 2024 rik skorotylasia do 30% [The share of non-performing loans in banks for 2024 is expected to decrease to 30%]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kredytiv-u-bankah-za-2024-rik-skorotylasya-do-30>
11. U 2024 rotsi obsiah vydanykh kredytiv za prohramoiu yeOselia zris na 65% do 14,6 mlrd. hrn. [In 2024, the volume of loans issued under the YeOselia program will increase by 65% to UAH 14.6 billion]. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/210d0b6a-c21a-4383-a6f5-2d487a982062?lang=uk-UA&title=U2024-RotsiObsiagVidanikhKredytivZaProgramoiuoseliaZrisNa65-Do14-6-MlrdGrn>
12. Vasylchyshyn O. B. (2016) Likvidnist ta finansova stiikist yak osnovni indykatory finansovoi bezpeky bankivskoi systemy Ukrainy [Liquidity and financial stability as key indicators of financial security of the banking system of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 24, no. 2, pp. 7–14.
13. Vasylchyshyn O. B. (2016). Vplyv bankiv z inozemnym kapitalom na finansovu bezpeku bankivskoi systemy Ukrainy [The influence of banks with foreign capital on the financial security of the banking system]. *Nauka moloda*, no. 25, pp. 29–40.
14. Pro banky i bankivsku diialnist [On banks and banking activities]. Zakon Ukrainy vid 7 hrudnia 2000 roku № 2121-III. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/21>
15. Pro informatsiiu [On information]. Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 roku № 2657-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

16. Pro zakhyst prav spozhyvachiv [On the protection of consumer rights]. Zakon Ukrainy vid 12 travnia 1991 roku № 1023-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
17. Polozhennia pro orhanizatsiiu kiberzakhystu v bankivskii systemi Ukrainy [Regulations on the organization of cyber security in the banking system of Ukraine]. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 12 serpnia 2022 roku № 178. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0178500-22#Text>
18. Polozhennia pro krytychnu infrastrukturu finansovoho sektoru [Regulations on critical infrastructure in the financial sector]. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 27 chervnia 2025 roku № 69. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0069500-25#n10>
19. Pro krytychnu infrastrukturu [On critical infrastructure]. Zakon Ukrainy vid 16 lystopada 2021 roku № 1882-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1882-20/conv#n3>.
20. Yak banky zakhyschaliut koshty vid kiberzahroz [How banks protect funds from cyber threats]. Available at: <https://eba.com.ua/yak-banky-zahyshhayut-koshty-vid-kiberzagroz/>
21. Kibervymiry zbroinoho konfliktu v Ukraini Kvartalnyi analitychnyi zvit za sichen-berezen 2023 roku [Cyber aspects of the armed conflict in Ukraine Quarterly analytical report for February-March 2023]. Available at: <https://cyberconflicts.cyberpeaceinstitute.org/report/2023-q1#reports>
22. Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia [On preventing and combating the legalization (laundering) of proceeds obtained by criminal means, the financing of terrorism, and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction]. Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2019 roku № 361-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
23. Zvit derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy za 2024 rik [Report of the State Financial Monitoring Service of Ukraine for 2024]. Available at: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/2025/REPORT2024.pdf>